

Faciliteter til danskernes svømme- og vandkultur

Hovedresultater fra en undersøgelse af danske svømmeanlæg og deres brugere

Faciliteter til danskernes svømme- og vandkultur

Hovedresultater fra en undersøgelse af danske svømmeanlæg og deres brugere

Forfatter:

Peter Forsberg

Redaktion:

Kirsten Sparre

Rekvirent:

VidenHUB for fremtidens vandkultur:

Lokale og Anlægsfonden, Dansk Svømmeunion og Danske Svømmebade

Layout:

Anne von Holck, tegnestuentrojka.dk

Udgave:

1. udgave, april 2021

Fotos i udgivelsen:

Alena Ozerova: side 15

FS Stock: side 14

Henrik Majdal Kaarsholm: side 17

Henrik Sørensen/Getty Images: side 6

Lokale og Anlægsfonden: side 1, 5

Rune Johansen: side 8, 11, 19

Søren Hald/Getty Images: side 12

TrygFonden: side 2

ISBN:

978-87-93784-48-2

Udgiver:

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk W: www.idan.dk

Gengivelse af denne udgivelse er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Denne udgivelse er udarbejdet på baggrund af rapporten 'Faciliteter til danskernes svømme- og vandkultur', som er lavet af Idrættens Analyseinstitut på vegne af Lokale og Anlægsfonden, Dansk Svømmeunion og Danske Svømmebade

Download hele rapporten i vidensbanken på www.idan.dk eller fra VidenHUB for fremtidens vandkultur på www.videnhubvandkultur.dk

INDHOLD

En VidenHUB for fremtidens vandkultur 3

Kort om undersøgelsen 4

Fire grunde til at tale om svømmeanlæg 4

Typer af svømmeanlæg i Danmark 6

Antal svømmeanlæg og deres brug 7

Det er nødvendigt at træffe strategiske valg 8

Aktiviteter i svømmeanlæg 10

Brugere af svømmeanlæg 12

Organisering af svømning i fritiden 16

Svømmeanlægs fysiske rammer 18

Drift og ledelse af svømmeanlæg 22

En VidenHUB for fremtidens vandkultur

Lokale og Anlægsfonden, Dansk Svømmeunion og Danske Svømmebade gik i 2019 sammen om at skabe en VidenHUB for fremtidens vandkultur i Danmark – et ambitiøst partnerskab med forskellige fagligheder og perspektiver, der deler erfaringer, skaber ny viden og sætter den i spil.

Svømning og vandaktiviteter henvender sig til alle og spænder fra banesvømning, leg og konkurrence til wellness, vandsportsaktiviteter og rekreativ udfoldelse. Behovene blandt brugerne er mange og kravene til design og organisering af faciliteterne store, samtidig med at det er en teknisk kompliceret facilitet, der er dyr at bygge og drive.

HUB'en samler aktører og sætter viden i spil

Hvordan ser danskernes svømme- og vandkulturvaner ud? Hvilke behov har brugerne? Hvad skal der til for at løfte nye aktivitetstrends? Og skabe rammer for både foreninger, skoler og den brede befolkning? Hvordan skal anlæggene indrettes og designes, og hvordan sikrer vi en bedre drift og brug? Hvad skal der til for at udvikle mere bæredygtige og klimavenlige anlæg?

Det er spørgsmål, som vi i HUB'en vil give vores bud på for at udfordre vanetænkningen og løfte grundlaget for at træffe de bedste beslutninger, når vi udvikler aktiviteter og bygger faciliteter til danskernes vandkultur.

To vidensinstitutioner, Idrættens Analyseinstitut (Idan) og Senter for idrettsanlegg og teknologi ved Norges tekniske-naturvitenskapelige universitet (NTNU), er videns-

partnere i HUB'en for at identificere ny viden om de allerstørste udfordringer og potentialer. HUB'en samarbejder med Aabenraa Kommune som praktisk eksempel på en helhedsplan for aktivitets- og facilitetsudvikling i kommunen.

Pixien er et step i fremtidens udvikling

Denne pixi er en kortfattet udgave af Idans omfattende videnopsamling og undersøgelse af danskernes vandkulturvaner og faciliteter. Den giver ny viden om udfordringer og potentialer, og HUB'en vil sætte den nye viden i spil i den videre udvikling og kvalificering af fremtidssikrede koncepter.

HUB'en er et mødested – et netværk for aktører, der arbejder med udvikling, og den vil i kobling med eksisterende erfaringer forankre den nye viden i det videre arbejde.

Vi glæder os til at få pixien ud at leve i samarbejde med kommuner, bygherrer, foreninger, rådgivere, brugere, praktikere og fagfolk generelt.

På vegne af Lokale og Anlægsfonden, Danske Svømmebade og Dansk Svømmeunion

Kort om undersøgelsen

På vegne af VidenHUB'en har Idrættens Analyseinstitut produceret og analyseret aktuel viden om brugere, aktiviteter og faciliteter i svømmeanlæg.

Formålet med at skabe denne viden er at understøtte det arbejde, som kommuner, bygherrer, arkitekter, foreninger og andre aktører gør for at bygge og drive svømmeanlæg og udvikle aktiviteter til brugere.

Arbejdet har haft tre fokusområder:

- **Hvem bruger svømmeanlæggene?**
Undersøgelsen beskriver, hvem brugerne af svømmeanlæg er, og hvilke behov de har. Det sker ved at trække på data fra Idrættens Analyseinstituts undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner fra 2020 og på informationer fra 114 interviews med brugere af svømmeanlæg.
- **Hvem laver aktiviteter i svømmeanlæggene?**
Undersøgelsen kortlægger de aktører, der laver aktiviteter i svømmeanlæg, hvad aktiviteterne er og deres omfang.
- **Hvordan er forholdene i svømmeanlæggene?**
Baseret på svar fra en spørgeskemaundersøgelse blandt danske svømmeanlæg analyserer undersøgelsen svømmeanlæggenes fysiske rammer, drift, brug og aktiviteter.

HVAD ER ET SVØMMEANLÆG?

Vi bruger ordet svømmeanlæg i denne tekst som et samlet begreb for faciliteter med aktiviteter knyttet til vand, velvidende at der også foregår mange andre aktiviteter i anlæggene end svømning såsom badning/leg, wellness, vandtræning og vandsportsaktiviteter.

Fire grunde til at tale om svømmeanlæg

Danmark er omkranset af vand, og ifølge en undersøgelse fra YouGov mener en stor del af befolkningen, at det er vigtigt at kunne svømme. Stort set alle danskere har på et tidspunkt i deres liv været regelmæssige gæster i et svømmeanlæg i en kortere eller længere periode, fordi det er her, man lærer at svømme, hvad enten det foregår i regi af en svømmeklub eller grundskolen.

Men der er andre potentialer i svømmeanlæg end bare det at lære at svømme, som gør, at det er vigtigt at tale om, hvordan man driver og udvikler svømmeanlæg i fremtiden.

1 Svømning er populært

Der er næsten 400 svømmeanlæg med offentlig adgang i Danmark, og ifølge den seneste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner fra 2020 er svømning en af de aktiviteter, som allerflest danskere dyrker.

34 pct. af alle 7-15-årige dyrker regelmæssigt svømning i deres fritid, og det gør svømning til den største aktivitet blandt børn og unge. 17 pct. af de voksne over 16 år dyrker også regelmæssigt svømning i deres fritid, hvilket placerer svømning på en femteplads over populære motionsaktiviteter for voksne.

Derudover kommer mange danskere i svømmeanlæg for at bade og lege, slappe af med wellness, lave vandtræning og dyrke vandsportsaktiviteter.

2 Svømmeanlæg er relevante for alle

Svømmeanlæg har tilbud til en meget stor del af befolkningen og er nok den mest demokratiske type af idrætsfacilitet i Danmark:

- Svømmeanlæg giver plads til ung som ældre, kvinde som mand, og til at være aktiv i grupper og på egen hånd på tværs af forudsætninger og niveau.
- Svømmeanlæg appellerer til borgere på tværs af beskæftigelse, uddannelse og etnisk oprindelse.
- Svømmeanlæg taler til nogle af de mindre aktive grupper i befolkningen og har dermed et potentiale for at løfte danskernes idræts- og motionsdeltagelse.
- Svømmeanlæg rummer store potentialer for træning og genoptræning af mennesker med nedsat funktionsevne og kan give dem mulighed for at deltage i aktiviteter på lige fod med andre.

3 Svømmeanlæg er dyre og svære at drive

Der findes svømmeanlæg med offentlig adgang i stort set alle kommuner, og de årlige driftsudgifter til svømmeanlæg udgør en anseelig andel af kommunernes samlede forbrug på idræts- og fritidsområdet.

Svømmeanlæg er underlagt en række specifikke krav fra myndighedernes side blandt andet i forhold til cirkulation af vandstrøm, klordosering og genanvendelse af returskyllevand. Det gør svømmeanlæg til en svær facilitet at drive og stiller særlige krav til lederne og ansatte i dem. Samtidigt er der en forventning om, at fremtidens svømmeanlæg skal være bæredygtige at opføre og drive.

4 Svømmeanlæg har et stort udviklingspotentiale

Mange af landets svømmeanlæg blev bygget i perioden fra 1960 til 1990 og er primært bygget med henblik på banesvømning på langs i et bassin. De senere år har der imidlertid været stigende interesse for at modernisere og renovere eksisterende anlæg og give danskerne mulighed for at dyrke nye aktiviteter i vand.

Typer af svømmeanlæg i Danmark

Idrættens Analyseinstitut har sendt spørgeskemaer ud til 385 svømmeanlæg i Danmark for at afdække forskellige forhold omkring deres aktiviteter og drift. 135 anlæg har svaret på spørgeskemaet, og på den baggrund er det muligt at tegne et billede af de forskellige typer af svømmeanlæg, der findes i Danmark, og hvad der karakteriserer dem.

Fem forskellige typer

Undersøgelsen viser, at svømmeanlæggene kan deles op i fem forskellige typer ud fra, om der er tale om indendørs eller udendørs anlæg og i forhold til deres samlede vandareal. Vandarealet er regnet ud ved at lægge størrelsen på bassinerne i de enkelte anlæg sammen.

De indendørs anlæg er delt op i typerne 'små anlæg', 'mindre anlæg', 'mellemstore anlæg' og 'store anlæg' ud fra størrelsen af deres samlede vandareal. Udendørs anlæg er ikke delt op efter størrelse og bliver i undersøgelsen betegnet som 'friluftsbade'.

Der er betydelige forskelle på, hvilke og hvor mange bassiner anlæggene råder over. De små anlæg består overvejende af ét mindre bassin (typisk et varmtvandsbassin), mens mindre anlæg, mellemstore anlæg, store anlæg og friluftsbade har flere forskellige typer af bassiner, hvoraf det ene enten er et 25 eller 50 meter bassin.

Bassiner i svømmeanlæg

	Små anlæg	Mindre anlæg	Mellemstore anlæg	Store anlæg	Friluftsbade
Samlet vandareal	0-200 m ²	201-400 m ²	401-600 m ²	601+ m ²	
Antal bassiner i gennemsnit	1	2	2,5	4,5	2,5
Andel med 25 meter bassin (pct.)	0	92	100	71	53
Andel med 50 meter bassin (pct.)	0	0	0	44	0
Andel med andet bassin med baner (pct.)	23	3	0	6	13
Andel med varmtvandsbassin (pct.)	46	21	68	71	0
Andel med undervisningsbassin (pct.)	14	10	8	21	0
Andel med morskabsbassin (pct.)	0	13	20	29	0
Andel med udspringsbassin (pct.)	0	8	0	15	20
Andel med soppebassin (pct.)	0	18	32	38	47

Kilde: Undersøgelse blandt svømmeanlæg (n=135).

Antal svømmeanlæg og deres brug

Tal fra facilitetsdatabasen.dk viser, at der findes flest svømmeanlæg i Region Midtjylland, mens Region Sjælland og Region Nordjylland har færrest. I Region Hovedstaden er der mange borgere pr. svømmeanlæg, mens der er færrest borgere pr. anlæg i Region Midtjylland.

En undersøgelse fra forskningsprojektet Fremtidens Idrætsfaciliteter viser, at der er stor forskel på, hvor meget svømmeanlæg bliver brugt på tværs af landet. Projektet har undersøgt bookinger og brug af 62 svømmeanlæg i 23 kommuner ved, at en registrant har været til stede i de enkelte svømmehaller en gang i timen. Hvis der var akti-

vet i anlægget på det tidspunkt, er tiden angivet som benyttet.

Undersøgelsen viste, at i Region Sjælland og Region Hovedstaden er over 90 pct. af tiden på hverdage mellem kl. 16.00 og kl. 22.00 booket, og 88 pct. af tiden bliver brugt.

I Region Syddanmark og Regional Nordjylland er andelen af booking og benyttelse lidt lavere, mens Region Midtjylland skiller sig ud. Her er 77 pct. af tiden mellem kl. 16.00 og 22.00 booket, mens kun lidt over hver anden time bliver benyttet til aktivitet.

Svømmeanlæg fordelt på regioner

HOVEDSTADEN

Antal svømmeanlæg 92
Indbyggere pr. anlæg 20.065

SJÆLLAND

Antal svømmeanlæg 47
Indbyggere pr. anlæg 17.816

SYDDANMARK

Antal svømmeanlæg 94
Indbyggere pr. anlæg 13.012

MIDTJYLLAND

Antal svømmeanlæg 109
Indbyggere pr. anlæg 12.168

NORDJYLLAND

Antal svømmeanlæg 47
Indbyggere pr. anlæg 12.551

Kilde: Facilitetsdatabasen.dk 10.11.2020.

Booking og benyttelse på hverdage fra kl. 16-22

HOVEDSTADEN

Booking 94%
Benyttelse 88%

SJÆLLAND

Booking 98%
Benyttelse 88%

SYDDANMARK

Booking 86%
Benyttelse 74%

MIDTJYLLAND

Booking 77%
Benyttelse 54%

NORDJYLLAND

Booking 85%
Benyttelse 76%

HELE LANDET

Booking 87%
Benyttelse 75%

Kilde: Rapporten 'Idrætsanlægs benyttelse og brugernes tilfredshed' 2017.

Anbefaling

Det er nødvendigt at træffe strategiske valg

Det at drive svømmeanlæg og planlægge nye er præget af et konstant behov for at balancere mellem forskellige brugergrupperes behov og træffe strategiske valg.

Svømmeanlæg danner ramme om vidt forskellige aktiviteter lige fra banesvømning over badning og leg til wellness og genoptræning. De enkelte gæster har forskellige formål med at komme i svømmeanlæggene, og mange af dem veksler mellem flere forskellige aktiviteter, når de kommer i anlægget.

Det stiller særlige krav til svømmeanlæggenes design og drift, og svømmehalsledere, kommuner, bygherrer, arkitekter og andre aktører står over for en lang række valg, som nedenstående dilemmaer illustrerer:

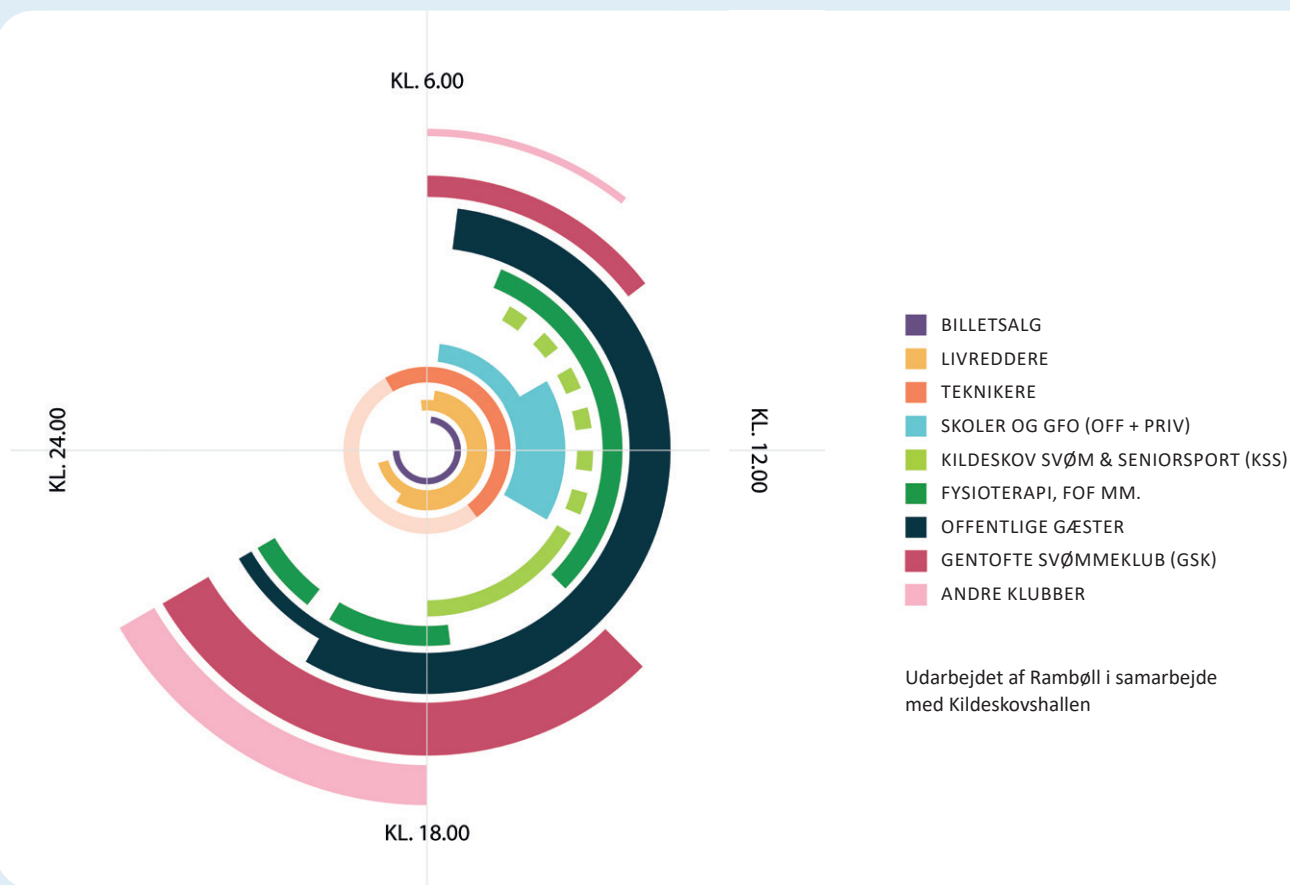
- Svømmere på alle niveauer vil gerne svømme i baner på langs af bassinet, mens andre brugergrupper gerne vil bevæge sig frit på kryds og tværs af bassinet.
- Konkurrencesvømmere ønsker at svømme i køligt vand, mens børn og nybegyndere finder tryghed i varmere vand.

- Bade- og legegæster springer fra vipper, plasker med vand og er højlydte, mens wellness-gæster og ældre ønsker ro til at slappe af og koble fra.
- Svømmeclubber har mange svømmere i svømmebanerne, mens motionistbanerne typisk opleves som 'fyldte', når der er tre eller fire svømmere i dem.
- I nogle anlæg er der mangel på vandtid og mange brugere, mens andre anlæg står tomme og har behov for nye aktiviteter.
- Mange gæster kommer ikke kun for at dyrke bestemte aktiviteter som eksempelvis banesvømning eller badning/leg, men tiltrækkes af oplevelser, der integrerer motion, leg og afslapning.

Denne publikation ønsker at understøtte den lokale dialog og strategiske beslutningsprocesser om svømmeanlæg med konkrete fakta og viden om tre forskellige temaer:

- Brugere og aktiviteter i svømmeanlæg
- Svømmeanlæggs fysiske rammer
- Drift og ledelse af svømmeanlæg

Eksempel på døgnhjul i svømmeanlæg

DEN DAGLIGE PLANLÆGNING

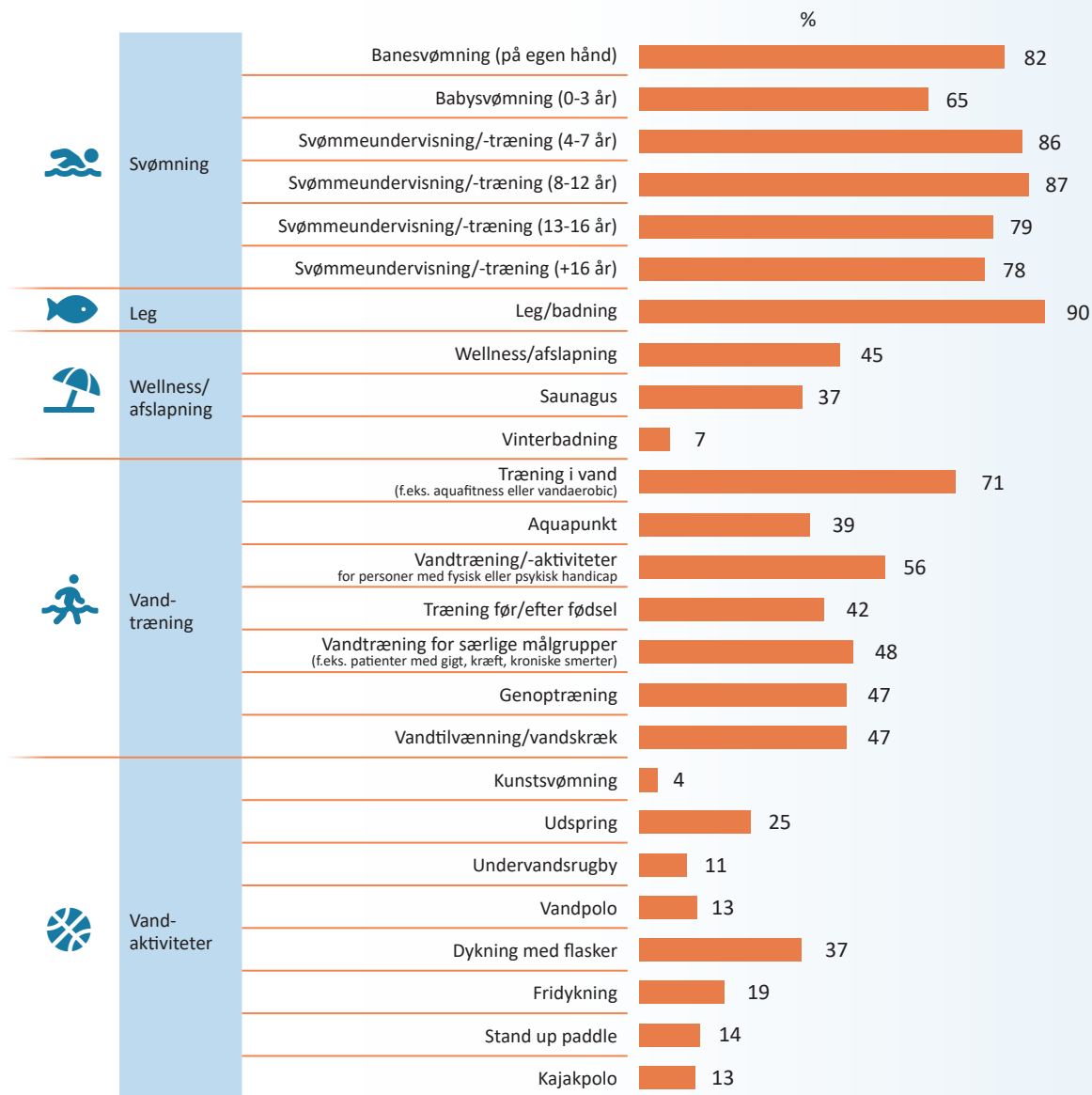
Planlægning er helt afgørende for, at svømmeanlæg kan rumme så mange forskellige gæster og aktiviteter som muligt.

Hvor kompleks opgaven kan være, illustreres af dette døgnhjul fra Kildeskovshallen. Døgnhjulet viser detailplanlægningen af forskellige aktiviteter og brugergrupper i anlægget over et døgn.

Anlægget tæller flere bassiner og giver derved mulighed for, at flere forskellige typer af aktiviteter kan foregå på samme tid og dermed appellere til forskellige typer af brugere.

Få anlæg er så store, men behovet for planlægning af gæster og aktiviteter er også relevant for mindre anlæg.

Andel af svømmeanlæg med disse aktiviteter, pct.

Kilde: Undersøgelse blandt svømmeanlæg (n=135).

Aktiviteter i svømmeanlæg

Undersøgelsen blandt 135 danske svømmeanlæg viser, at de danner ramme om en lang række forskellige aktiviteter.

Svømning i en eller anden form og badning/leg foregår i stort set alle anlæg, mens det særligt er de mellemstore og store anlæg, som har wellness og afslapning, vandtræningsaktiviteter og vandaktiviteter som for eksempel udspring, dykning og stand up paddle.

Potentiale

BRUG ANLÆG SOM INDGANG TIL DET ÅBNE VAND

Svømmeanlæg er vigtige i forhold til at gøre danskere fortrolig med at bade og begå sig i søer og hav. Ifølge en undersøgelse fra Friluftsrådet har hvert tredje barn ikke badet i havet. Svømmeanlæg kan give en sikker introduktion til vand i et beskyttet miljø og dermed sikre, at flere danskere dyrker aktiviteter i åbent vand.

Der er også et potentiale i at overveje, hvordan svømmeanlæg kan indtage en mere central rolle i at gøre forskellige typer af udendørs vandsportsaktiviteter som kajak, kajak-polo, optimistjolle og windsurfing mere tilgængelige.

Svømmeanlæg kan også flettes sammen med udendørs aktiviteter som vinterbadning, havsvømning eller triatlon.

Brugere af svømmeanlæg

De mange aktiviteter i svømmeanlæggene peger på, at der også er mange potentielle brugere af anlæggene, og at brugerne ikke bare kommer for at dyrke en enkelt aktivitet, men veksler mellem de forskellige tilbud i anlæggene.

Videnarbejdet har identificeret en række centrale brugergrupper i svømmeanlæg, men der er ikke tale om en udtømmende liste. Der er stadig behov for at tilføje yderligere viden om brugere og tilpasse de konkrete svømmeanlæg til dem.

Tre hovedtyper af svømmere

Videnarbejdet viser, at svømmere er den største gruppe af udøvere, og at der er stor forskel på deres motiver for at svømme.

Læringssvømmere findes i alle aldersgrupper, og det handler om alt fra at lære at begå sig i vand til at blive dygtigere til forskellige stilarter inden for svømning.

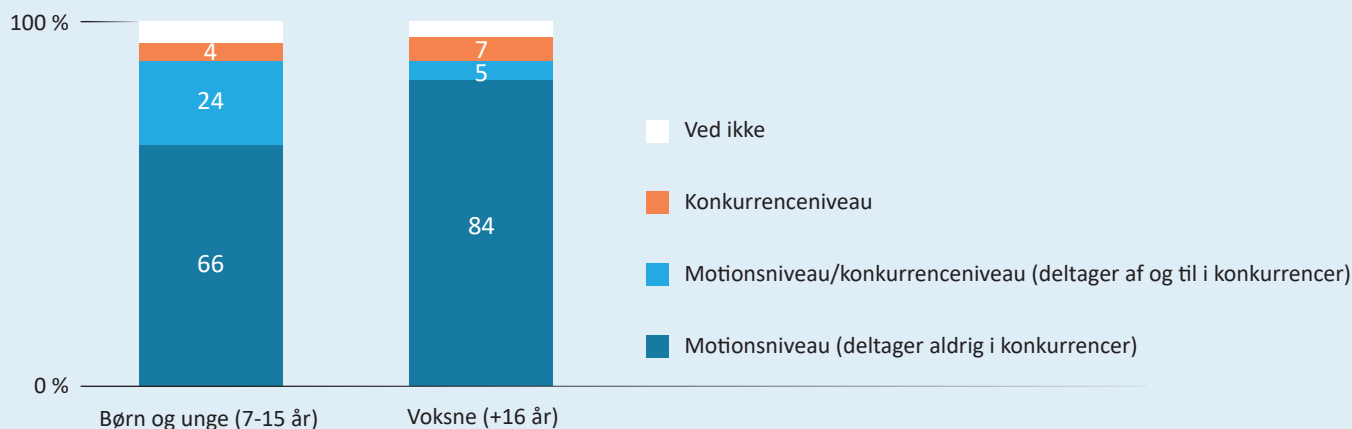
Læringssvømning er mest udbredt blandt børn og unge og foregår primært i grundskolen eller i svømmeklubber. En stor del af børn og unge dyrker læringssvømning på motionsniveau og deltager aldrig i svømmekonkurrencer.

Foreninger og svømmeanlæg tilbyder også læringssvømning til voksne, men det fylder ikke så meget i det samlede billede.

Motionssvømmere udgør en stor del af gæsterne i landets svømmeanlæg. 84 pct. af alle voksne dyrker svømning på motionsniveau, og deres primære motiv er sundhed og fysisk velvære.

Typer af svømmere fordelt på alder, pct.

Kilde: Idan 2016 (børn, n=1.132, voksne, n=572).

De fleste motionssvømmere svømmer på egen hånd i den offentlige åbningstid, men det kan også foregå i svømmeklubber. Fra tid til anden motionerer de også sammen med andre.

Konkurrencesvømmere er få i antal, men de træner oftere og i længere tid end mange motionister. Derfor udgør konkurrencesvømmerne en stor andel af udøverne i anlæggene.

Det er særligt unge fra 10-19 år, som angiver, at de deltager i svømmekonkurrencer, og det er også i denne aldersgruppe, der findes flest konkurrencesvømmere. Færre børn under ti år og voksne over 20 år deltager i svømmekonkurrencer, ligesom det at dyrke svømning på konkurrenceniveau er markant mindre udbredt i disse aldersgrupper.

Andre vigtige brugergrupper

Udover svømmerne peger videnarbejdet også på andre væsentlige brugergrupper.

Deltagere på vandtræningshold fylder mindre i det samlede antal gæster i svømmeanlæg, men dækker over en bred kam af aktiviteter, der på den ene eller anden vis bruger vandets opdrift som et træningselement. Det kan for eksempel være træning før/efter fødsel, genoptræning, motion og bevægelse blandt ældre borgere og andre med funktionsnedsættelser.

Holdene kan være arrangeret af svømmeklubber eller svømmeanlæg og styres af en træner eller instruktør, men holdene bliver også tilbudt af andre aktører som aftenskoler eller fysioterapeuter.

Bade- og legegæster fylder meget i svømmeanlæg, også selv om der ikke findes et decideret morskabsbassin. I stedet foregår aktiviteterne i en mindre del af et større bassin.

De fleste bade- og legegæster er familier med voksne og børn, som er aktive på egen hånd, og hvor det handler om at have det sjovt samtidigt med, at man er aktiv.

Wellnessgæster findes i knapt hvert andet anlæg og kræver typisk et eller flere særlige bassiner og/eller sauna. Varmt vand er for mange wellnessgæster essentielt, ligesom det også kan være vigtigt med det stik modsatte i form af det kolde gys.

Wellnessgæster kommer for at slappe af og få en pause fra dagligdagen.

Vandaktiviteter dækker over ret forskellige typer af aktiviteter, som ikke fylder så meget i svømmeanlæggene. Vandpolo, kunstsvømning, undervandsrugby og udspring er klassiske indendørs vandaktiviteter, mens dykning med flasker, kajakpolo og stand up paddle typisk foregår udendørs.

Brugerne har forskellige behov

Som en del af undersøgelsen er der lavet interviews med 114 brugere fra syv forskellige svømmeanlæg, som enten var læringssvømmere, motionssvømmere, deltagere på vandtræningshold eller bade- og legegæster.

Undersøgelsen viser, at brugergrupperne havde meget forskellige ønsker, som det er vigtigt for svømmeanlæggene at være bevidste om.

Motionssvømmere og bade- og legegæster benytter ofte svømmeanlæg på egen hånd i den offentlige åbningstid, hvor de ikke kan forudse, hvor mange der gerne vil bruge svømmeanlægget på samme tid som dem selv.

Disse brugere er meget opmærksomme på antallet af gæster i anlægget, og mange interviewpersoner fortæller, at de bliver forstyrret af andre gæster. Det kan være i forhold til at få deres svømmerytme brudt, når de skal overhale eller vente i kø, eller når børn fylder meget i legeområderne.

Generelt har disse brugere derfor stort fokus på at komme i anlægget på tidspunkter, hvor de forventer, at der er god plads.

Læringssvømmere og deltagere på vandtræningshold er mere optaget af forhold relateret til deres træning. Deltagerne i vandtræning ønsker at have en god instruktør, der kan tilpasse aktiviteterne til den enkeltes fysiske formåen og behov. For læringssvømmere er bassiner med rolige og trygge rammer i form af at kunne bunde og holde varmen vigtige for, at de bliver bedre til at svømme.

“Vi svømmer om morgenen, fordi der er god plads på det tidspunkt. Men kommer man fra kl. 10-14, hvor det er gratis for pensionister, så er der ikke så god plads. Mange står på bunden og snakker, så man kan ikke svømme så frit i det tidsrum.”
– To kvinder i 60'erne

“Der er sjældent ret mange i svømmehallen. Det er godt, for så er der plads til de aktiviteter, som vi gerne vil lave.”
– Tre kvinder, 19 år

Organisering af svømning i fritiden

Fire ud af fem kommuner tilbyder svømmeundervisning til alle elever i løbet af deres tid i grundskolen. Men mange børn dyrker også svømning i deres fritid.

Idrættens Analyseinstituts undersøgelse fra 2020 af danskernes motions- og sportsvaner viser, at de fleste børn og unge dyrker svømning i regi af en svømmeklub. To ud af tre børn i alderen 7-15 år, der dyrker svømning, er medlemmer af en svømmeklub (65 pct.), og en lille del af denne gruppe svømmer også på egen hånd.

17 pct. af børnene svømmer udelukkende på egen hånd, mens 4 pct. dyrker svømning i privat regi. Endelig dyrker 15 pct. af børnene svømning i andre sammenhænge som for eksempel fritidshjem.

Blandt voksne er billedet markant anderledes. 72 pct. af de voksne dyrker kun svømning på egen hånd, mens 10 pct. gør det inden for rammerne af en svømmeklub. 9 pct. svømmer kun i privat regi, mens 9 pct. svømmer i andre sammenhænge som for eksempel på arbejdspladsen eller i en aftenskole.

Vækst i foreningssvømning

Siden 2012 er antallet af medlemmer i svømmeklubber steget. I 2019 var der i alt 570 svømmeklubber i Danmark med et samlet medlemstal på 242.535 medlemmer.

Dansk Svømmeunion er landets tredjestørste specialforbund målt på antal medlemmer.

Rammer for børn og voksnes svømning, pct.

	Børn og unge (7-15 år)	%	Voksne (+16 år)	%
Kun i forening	60		9	
I forening og privat regi	0,4		0	
Kun i privat regi	4		9	
I privat regi og på egen hånd	0,7		1	
Kun på egen hånd	17		72	
På egen hånd og i forening	3		0,8	
Både i forening, privat regi og på egen hånd	0		0,1	
Andre regi	15		9	

Kilde: Idan, 2020 (børn, n = 1.498, voksne, n = 1.168).

Stort frafald blandt børn i foreningssvømning

På vegne af Dansk Svømmeunion undersøgte Center for Ungdomsstudier i 2014, hvorfor mange børn stopper med at svømme i foreninger. Undersøgelsen viste, at for mange børn – og deres forældre – er det vigtigt at lære at svømme, og derfor bliver børnene medlem af en forening.

Frafaldet begynder omkring 11-års alderen, fordi børnene og deres forældre ser svømning som en færdighed, de kan tillære sig ved at gå til det i en kort periode.

Potentiale

FASTHOLD UNGE, NÅR DE HAR LÆRT AT SVØMME

Nogle svømmeanlæg har en del ekstra kapacitet, og her kan det være særligt relevant at se på, om det er muligt at fastholde børn og unge i svømmeklubberne.

Frafaldsundersøgelsen fra Center for Ungdomsstudier peger på, at det er nødvendigt at ændre holdningen til svømning og se det som noget, man kan gå til i længere tid, også efter man har lært at svømme.

Svømning kan blive mere attraktivt ved at betone nogle af de forhold, som generelt tiltrækker børn og unge til idrætsaktiviteter såsom at have det sjovt, være sammen med venner og have engagerede trænere. Det er de færreste børn og unge, som alene motiveres af konkurrencesvømning.

Det kan også være relevant at se på, om det er muligt at supplere banesvømning med andre typer af aktiviteter i vand.

Svømmeanlægs fysiske rammer

Egnethed til forskellige aktiviteter

I undersøgelsen af svømmeanlæg blev ledere og ansvarlige for anlæggene bedt om at vurdere, hvor egnede anlæggene er til svømning, badning/leg, wellness, vandtræning og vandaktiviteter som for eksempel udspring, vandpolo og undervandsrugby.

Vurderingen er udtrykt i en score fra 1-4, hvor 1 er 'passer slet ikke', mens 4 er 'passer i høj grad.' Middelværdien er 2,5, og hvis scoren er over 2,5 er anlægget egnet til aktiviteten. Omvendt betyder en score på under 2,5, at anlægget ikke er egnet til aktiviteten.

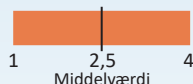
Med en score på 3,4 og opefter er alle typer af anlæg egnede til badning og leg, mens det især er anlæg med 25 eller 50 meter bassiner, som scorer højt på at være egnede til svømning.

Mindre, mellemstore og store anlæg er bedst egnede til vandtræning, mens det kun er store anlæg, der når over en gennemsnitsscore på 2,5, når det gælder vandaktiviteter.

Kun få anlæg er egnede til wellness, og for alle anlæg gælder det, at scoren for wellness er under 2,5.

Anlægs egnethed til forskellige typer af aktiviteter

Score fra 1-4

	Små anlæg (0-200 m ²)	Mindre anlæg (201-400 m ²)	Mellemstore anlæg (401-600 m ²)	Store anlæg (601+ m ²)	Friluftsbade
Svømning	2,6	3,6	3,7	3,8	3,0
Badning/leg	3,4	3,6	3,6	3,6	3,8
Wellness	1,7	2,1	2,3	2,4	2,0
Vandtræning	2,6	3,2	3,2	3,4	2,1
Vandaktiviteter	1,1	2,3	2,5	2,9	2,0

Kilde: Undersøgelse blandt svømmeanlæg (n varierer for kategorier pga. 'ved ikke'-svar, n=99-109).

Hvor egnet et svømmeanlæg er til forskellige typer af aktiviteter, hænger blandt andet sammen med hvilke typer af bassiner, anlægget rummer. Anlæg med et 25 eller 50 meter bassin scorer højere på svømning og vandaktiviteter end anlæg uden, mens anlæg med et varmtvandsbassin scorer højere på wellness og vandtræning end anlæg uden.

Store anlæg har i gennemsnit flest bassiner, og de er derfor også de bedst egnede til alle typer af aktiviteter. De helt små anlæg passer generelt til færre aktiviteter, mens mindre og mellemstore anlæg er bedst til svømning, badning/leg og vandtræning.

“Vi svømmer 1.000 meter, går i sauna, drikker kaffe og snakker. Saunaen er en del af pakken og hyggen.”
– To kvinder i 50'erne

Begrænsede faciliteter til socialt samvær

Undersøgelsen giver også et indblik i udbredelsen af andre faciliteter i svømmeanlæggene udover bassinerne såsom opholdsområder, faciliteter til wellness og lege- og træningsfaciliteter.

To ud af tre anlæg (65 pct.) har enten cafeområde, tilskuertribuner/opholdsområde eller et klublokale. Der er stor forskel på, hvor udbredte de tre typer af opholdsområder er, og det er især de mellemstore anlæg (76 pct.), store anlæg (94 pct.) samt friluftsbade (59 pct.), der har mindst en af disse typer af opholdsområder.

Lege- og træningsfaciliteter i form af rutsjebane, drylandsområde og styrketræningsområder med adgang i badetøj findes kun i et mindre antal af de store anlæg.

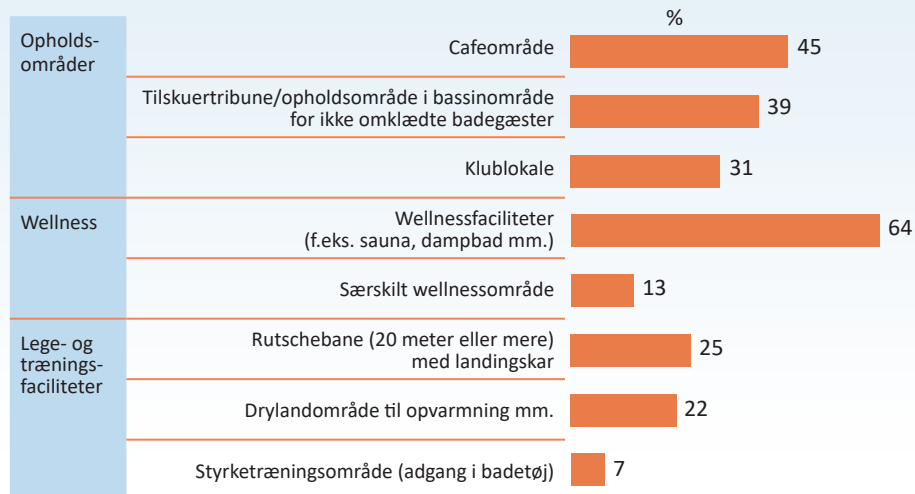
GØR PLADS TIL SOCIALT SAMVÆR

Det sociale samvær er vigtigt for brugerne. Børn og unge vil være aktive med vennerne, og langt de fleste voksne veksler mellem at være aktive alene, sammen med venner og bekendte eller med familien.

I mange svømmeanlæg har det sociale liv trange kår og foregår primært i omklædningsrum og saunaer, der er opdelt i køn.

Rum til det sociale liv på tværs af alder og køn i bassinarealet og opholdsområder ved indgangspartiet vil kunne være med til at understøtte det sociale element, som er vigtigt for mange gæster i svømmeanlæg.

Andel af anlæg med disse faciliteter, pct.

Kilde: Undersøgelse blandt svømmeanlæg (n=135).

Begrænset adgang til bassiner for personer med funktionsnedsættelse

Hovedparten af anlæggene har handicaptoilet, handicapvenligt indgangsparti og badkørestol. Lift til at komme i vandet findes i hvert andet anlæg, mens færre anlæg har niveaufri adgang til vandet, rampe eller vandelevator.

Generelt er adgangen til selve svømmeanlægget bedre, end den er til de enkelte bassiner.

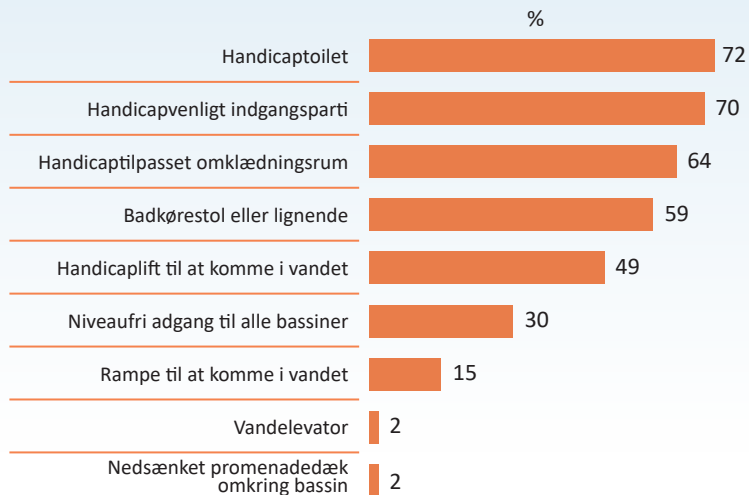
På tværs af anlæggene er det især de mellemstore og store anlæg, som har de forskellige faciliteter. De findes i markant mindre grad i små anlæg, mindre anlæg og friluftsbade.

GØR DET NEMT AT KOMME HEN TIL BASSINET

For personer med handicap eller funktionsnedsættelse er det ikke kun aktiviteterne i bassinet, der er vigtige. Det er lige så vigtigt at kunne komme hen til bassinerne og ned i dem.

Det stiller krav til adgangsforholdene og afstanden mellem omklædningsrummet og bassinerne. For gæster med funktionsnedsættelse kan selv kortere afstande virke uoverskuelige.

Andel af anlæg med faciliteter til personer med handicap/funktionsnedsættelse, pct.

“Jeg har aldrig tænkt over, at der er langt mellem tingene. Men fordi jeg har sclerose, så er jeg begyndt at bruge 25 meter bassinet mere. Det ligger tæt på omklædningen. Holdundervisningen er god, men ligger længere væk. Jeg bruger det stadig, men det er en udfordring med afstanden.”

– Kvinde i 50'erne

Kilde: Undersøgelse blandt svømmeanlæg (n=135).

Drift og ledelse af svømmeanlæg

Det er en stor opgave at drive et svømmeanlæg både teknisk og økonomisk, og det kræver mange ressourcer.

Ansatte i svømmeanlæg

Undersøgelsen af svømmeanlæg viser, at anlæggene i gennemsnit har 6,4 årsværk fordelt på fuldtidsansatte, deltidsansatte og vikarer. Nogle ansatte varetager flere funktioner, mens der også kan være funktioner, som i nogle svømmeanlæg varetages af personer, der ikke er ansat af anlægget selv (f.eks. livredning).

De fleste anlæg har ansat en teknisk ansvarlig. Svømmeanlæg er komplicerede og rummer meget teknik, og der er en række krav til vandkvaliteten og dokumentation heraf. Arbejdet med at drifte anlægget og leve op til bekendtgørelsen for svømmeanlæg er omfattende og kræver håndtering af betydelige medarbejderressourcer. Derfor er det også en forudsætning, at der findes en driftsleder med det tekniske ansvar, og i langt de fleste anlæg er denne person altså ansat i anlægget.

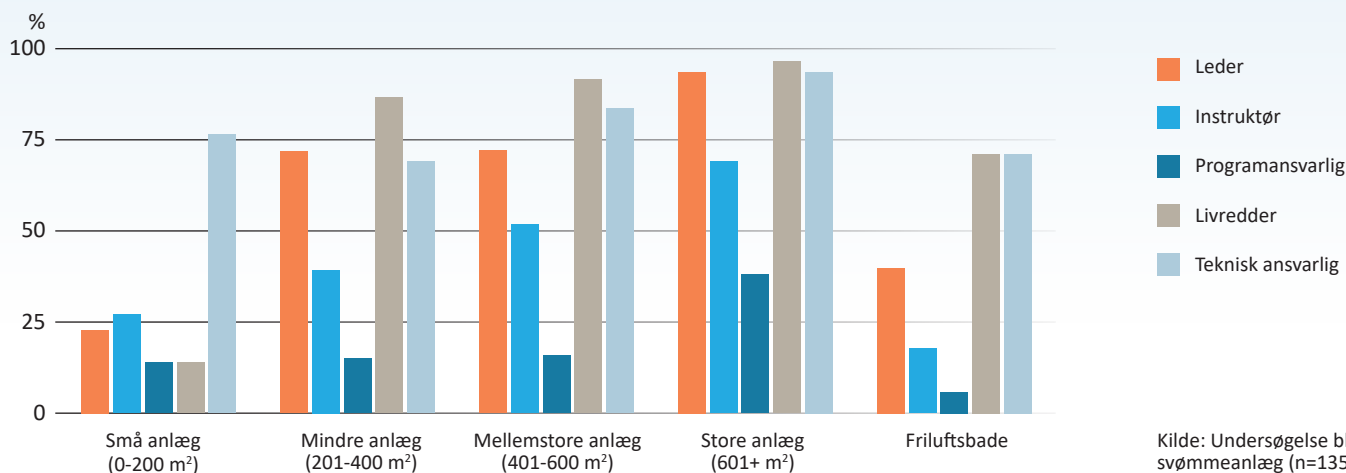
Derudover har især mindre, mellemstore og store anlæg også ansat en leder og livreddere, mens det er mindre udbredt at have ansat en instruktør eller en programansvarlig.

I indendørs anlæg er der en tendens til, at jo større anlægget er, jo flere funktioner bliver dækket af anlæggets egne ansatte. For eksempel er det de færreste små anlæg, som har ansat en instruktør, mens flertallet af de store anlæg har det.

Analysen viser i øvrigt, at de svømmeanlæg, som har en leder og en instruktør ansat, i meget højere grad arrangerer egne aktiviteter end de anlæg, som ikke har en leder og en instruktør på lønningslisten.

Endelig viser analysen, at de fleste selvejende svømmeanlæg har en leder ansat, mens det kun gælder for to ud af tre (59 pct.) af de kommunale anlæg.

Typer af funktioner fordelt på anlægstyper, pct.

Kilde: Undersøgelse blandt svømmeanlæg (n=135).

Fordelingen af vandtid

Svømmeanlæg har mange brugergrupper, hvis behov for vandtid skal afvejes mod hinanden. Læringssvømning for børn og unge foregår typisk i folkeskolen eller svømmeklubber, mens konkurrencesvømning overvejende foregår i svømmeklubber. Bade-/legegæster og motionssvømmere kommer i den offentlige åbningstid, mens deltagere på vandtræningshold typisk benytter tilbud fra svømmeanlæggene eller svømmeklubberne.

Fordelingen af vandtid til skoler, svømmeklubber, svømmeanlæg og offentlig åbningstid beror på lokale prioriteringer med afsæt i det enkelte anlæg og lokalområde.

Undersøgelsen blandt svømmeanlæg peger på nogle tendenser i, hvordan tiderne bliver fordelt.

Antallet af åbne timer stiger med størrelsen af anlægget. Der er klart flest åbningstimer i store anlæg, og i store anlæg er der åbent for offentligheden i stort set hele

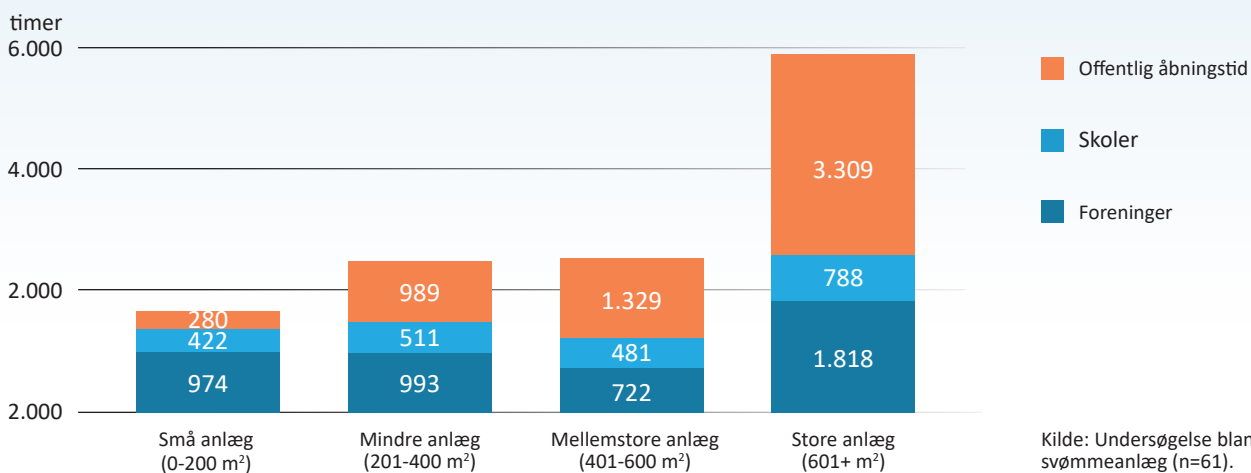
åbningstiden. Det betyder, at offentligheden har adgang til anlæggene samtidigt med, at skoler eller foreninger har aktiviteter.

I små, mindre og mellemstore anlæg er der færre åbningstimer, og det er kun cirka hver anden time, hvor der er åbent for offentligheden. Her er der i højere grad åbent enten for skoler/foreninger eller for offentligheden.

Andelen af skole- og foreningstimer er størst i små, mindre og mellemstore anlæg. Til gengæld er der flest skole- og foreningstimer i store anlæg målt i antal af timer.

Antallet af offentlige badegæster stiger også med størrelsen på anlæggene, og der er små forskelle i antallet af gæster mellem mindre og mellemstore anlæg. Der er markant flere gæster i de store anlæg, hvilket blandt andet kan hænge sammen med, at de store anlæg har flere offentlige åbningstimer og er mere tilbøjelige til at tilbyde holdaktiviteter.

Antal timer i svømmeanlæg på en sæson, antal

Idrættens
Analyseinstitut